

Rapport från Rättvik

Axel Björklund, Rättvik

Sommarens botaniska verksamhet blev inte så ambitiös, men något finns att rapportera.

Största upplevelsen var det överraskande mötet med ett stort, livskraftigt bestånd av finbräken (*Cystopteris montana*). Inte i någon undangömd, skyddad vildmark, utan växande helt öppet intill landsvägen vid f.d. Tinaby station, några 10-tal m väster om järnvägen på vägens södra sida. Miljön är fuktig granskog på kalkmark. En del exemplar växer ända ned i diket. Därmed vet vi att denna exklusiva ormbunke har åtminstone tre säkra bestånd i Rättvik. Det i östbjörkareviken kämpar däremot alltjämt för sin överlevnad.

Exalterande var också mötet med till synes hela Dactylorhiza-komplexet på en myr en dryg km öster om sjön Draggens sydspets, mitt inne i siljanskupolen. Inom ett område på c:a en ha ståtade här ängsnycklar, Jungfru Marie nycklar och sumpnycklar jämte obestämbara mellanformer. Sumpnycklarna saknade fläckar på bladen, varför mossnycklar kom i tankarna. Men ängsnycklar pekade ju på kalk, även om inga andra kalkindikerande växter kunde upptäckas. På en angränsande myr växte däremot några exemplar gräsull och björnbrodd. Det ska bli intressant att se vad en närmare analys av materialet kan ge för besked. På myren med gräsull fanns också vitag, dyttåg och småsileshår och det största bestånd Jungfru Marie nycklar jag någonsin skådat.

Ett för tillfället uttorkat dike intill bebyggelsen i Rättviks samhälle visade sig vara innehållsrikt. Där växer bl.a. rankstarr (*Carex elongata*), det tredje fyndet av arten i Rättvik. Den något osäkra uppgiften i första supplementet till Dalarnes Flora kan ha härrört från samma dike, fast närmare Siljan. Här växte nu också brunskära, veksäv, gulkavle, grenrör, källarv och mannagräs m.m.

Från altsarbyn kom larm om blodtopp (*Sanguisorba officinalis*) på Torsten Lennérthsons gård. Vid en slarvig besiktning trodde jag mig kunna instämma i namngivningen. Av omtanke om det lilla beståndet tog jag inget belägg, men väl ett par diabilder som jag senare skickade till Thomas Karlsson i Lund. Det var dock inte blodtopp, utan systerarten pimpinell (*S. minor*), som just tycks påbörjat sin invandring i provinsen. Detta blev det andra fyndet, efter 1988 års fynd i Avesta. På Th. Karlssons inrådan har jag nu pressat ett exemplar för fastställande av underarten.

Sommarens sista botaniska scoop inhöstades på en svamptur! Vid en rutinkontroll av en avstjälningsplats för trädgårdsavfall i Backa upptäcktes några utfröade exemplar av bolmört bland det övriga "patrasket". Enligt vad som senare framkommit skulle en ivrig trädgårdsodlare i byn ha upptäckt bolmörten i sin grannes trädgård och så skrämt innehavarinna av den giftiga växten att den omedelbart förpassades därifrån. Var det manne på denna avstjälningsplats den hamnade?

Av övriga fynd kan nämnas äkta sötväppling i Söderås, ytterligare två lokaler för stor blåklocka i Jutjärnsområdet NV om Ingels och ett praktfullt exemplar av jätterams, hybriden mellan stor- och getrams, intill Utbybäcken strax öster om riksväg 70. Getrams växer i närheten.

Stora och vackra

Bengt Oldhammer

Tack vare Timo Melakari fick jag tillfälle att kika i Bengtar Anna Ersdotters herbarium från Orsbleck i Orsa, anno 1928.

Det som slog mig genast var hur vackra, stora och kraftiga vissa ängsväxter var. Ängsgentianan ("Ängs-stållört") var kraftig och buskig med 10-15 stammar från roten. Något liknande har jag aldrig sett i dagens Dalarna, däremot i Uppland. Brunörten var buskig med 10-12 stammar och brunklövern 30 cm hög, med 3-4 cm långa blommor.

Bland övriga växter fanns fältarv, backskärvfrö, blåklint ("åker"), blåsuga ("hagmark"), majviva, ängsklocka, gråbinka, åkerbär, vårärt ("ängsmark"), skogsvicker, rosettjungfrulin (felbestämd till jungfrulin), blåsippa ("hagmark"), ängskovall ("Kovete") m.m.

Jag tror det var vackrare förr...